

БҮЛЭГ 4

ГАДААД СЕКТОР

- 4.1 Гадаад худалдаа
- 4.2 Төлбөрийн тэнцэл
- 4.3 Гадаад өр

4. ГАДААД СЕКТОР

ТОЙМ

Нүүрс, зэсийн баяжмал, төмрийн хүдэр зэрэг голлох уул уурхайн бүтээгдэхүүний биет хэмжээ нэмэгдсэн ч нүүрсний үнэ буурсан нь экспортын орлогын өсөлтийг хязгаарлалаа. Эдийн засгийн идэвхжилийг дагасан хөрөнгө оруулалт, хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүний импортын өсөлт өндөр хадгалагдлаа. Импортын өсөлт болон төв банкны своп хэлцлийн төлбөр гадаад валютын гарах урсгалыг нэмэгдүүлснээр 2024 оны 3 дугаар улиралд гадаад валютын нөөцийн өсөлтийн хурд саарч, төгрөгийн нэрлэсэн үйлчилж буй ханш суларлаа.

56. Голлох уул уурхайн бүтээгдэхүүний биет хэмжээ нэмэгдсэн ч нүүрсний үнэ буурлаа.

Экспорт 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 11.7 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 4.3 хувиар өслөө. Өсөлтөд нүүрс, зэсийн баяжмал, төмрийн хүдрийн экспортын биет хэмжээ нэмэгдсэн нь голлон нөлөөллөө. Нүүрсний экспортын биет хэмжээ 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 61.2 сая тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 25 хувиар өссөн ч хилийн үнэ 18 хувиар буурлаа. Цаашид нүүрс, зэсийн баяжмалын экспортын биет хэмжээний өсөлт, дэлхийн зах зээл дээрх цэвэр зэс болон алтны үнийн өсөлт экспортын орлогын өсөлтийг дэмжихээр байна.

57. Зэсийн баяжмал, төмрийн хүдрийн экспорт нэмэгдлээ.

Оюутолгойн далд уурхайн нөлөөгөөр зэсийн баяжмалын экспорт 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 1,186 мянган тоннд хүрч өмнөх оны мөн үеэс 3 хувиар өслөө. Түүнчлэн, олборлолт нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор төмрийн хүдрийн экспортын биет хэмжээ 5,466 мянган тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 29 хувиар өссөн байна. Цаашид зэсийн баяжмал, төмрийн хүдрийн олборлолт тогтвортой нэмэгдэх, дэлхийн зах зээл дэх цэвэр зэсийн үнэ өсөхөөр байна.

58. Өвөлжилт, хаваржилт хүндэрсний улмаас хөдөө аж ахуйн гаралтай түүхий эдийн экспорт буурлаа.

Нийт нутгийн ихэнх хэсэгт өвөлжилт, хаваржилт хүндэрсэн нь хөдөө аж ахуйн гаралтай түүхий эдийн экспортод сөргөөр нөлөөлж, 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад махны экспорт 28 хувиар, ноолуурын экспорт 2 хувиар, арьс ширний экспорт 24 хувиар тус тус буурлаа.

59. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжааны идэвх 2024 оны 3 дугаар улиралд суларлаа.

Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржээр 2024 оны эхний 9 сард нийт 17.8 сая тонн нүүрсийг 2.1 тэрбум ам.доллараар, 1,779 мянган тонн төмрийн хүдэр, баяжмалыг 125 сая ам.доллараар, 5.4 мянган тонн зэсийн баяжмалыг 12 сая ам.доллараар, 15.4 мянган тонн хайлуур жоншны хүдэр, баяжмалыг 2.4 сая ам.доллараар тус тус арилжаалаад байна. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржээр 2024 оны эхний улиралд 127 арилжаа, 2 дугаар улиралд 212 арилжаа амжилттай хийгдсэн бол 3 дугаар улиралд арилжааны тоо 112 болж буурлаа. Тэр дундаа нүүрсний арилжааны тоо 2024 оны 5 дугаар сард 55 хүрснээс хойш 9 дүгээр сард 12 болж буурсан байна.

Зураг 4.1. Экспорт

60. Эдийн засгийн өсөлт хадгалагдаж, бараа, бүтээгдэхүүний импортын хэмжээг өсгөлөө.

Эдийн засаг 10 улирал дараалан өсөж, дотоод идэвхжил нэмэгдсэнээр импорт 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 8.6 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 27.4 хувиар өслөө. Үндэсний статистикийн хорооны салбар хоорондын тэнцлийн статистикт нийт импортыг үйлдвэрлэлийн завсрын хэрэглээ, эцсийн хэрэглээ болон хөрөнгийн хуримтлал гэж ангилдаг бөгөөд нийт импортын 60 орчим хувь нь үйлдвэрлэлд ашиглагддаг. (Зураг 4.2).

61. Импортын өсөлтийг барааны бүлгээр авч үзвэл:

нийт өсөлтийн 12.4 нэгж хувийг хөрөнгө оруулалтын зориулалттай машин механик, тоног төхөөрөмж, барилгын материал, 10.2 нэгж хувийг хэрэглээний бүтээгдэхүүн, 4.8 нэгж хувийг нь аж үйлдвэрийн орц тус тус бүрдүүлсэн байна.

62. Уул уурхайн салбарын үйлдвэрлэлийн завсрын бүтээгдэхүүний импорт өслөө.

Энэ оны эхний 3 улирлын байдлаар нүүрсний олборлолт 29 хувиар, экспортын биет хэмжээ 25 хувиар тус тус өссөн нь уул уурхайн салбарт ашиглагддаг завсрын бүтээгдэхүүний импортыг нэмэгдүүллээ. Тухайлбал, экскаватор, шанагт ухагчийн импорт 264 сая ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 2 дахин, ачаа бараа тээвэрлэх тээврийн хэрэгсэл 570 сая ам.долларт хүрч 85 хувиар, дизель түлш 990 сая ам.долларт хүрч 23 хувиар тус тус өссөн байна.

63. Хэрэглээний бүтээгдэхүүний импортын өсөлтөд суудлын автомашины өсөлт голлох нөлөөг үзүүллээ.

Хэрэглээний бүтээгдэхүүний импортын өсөлтөд удаан эдэлгээтэй бараа, бүтээгдэхүүн, тэр дундаа суудлын автомашины импортын өсөлт голлон нөлөөллөө. Иргэдэд шинээр олгосон зээл энэ оны 3 дугаар улирлын байдлаар 37.3 хувиар өссөн нь удаан эдэлгээтэй бараа, бүтээгдэхүүний импорт өсөхөд нөлөөлсөн бөгөөд энэ оны 3 дугаар улирлын байдлаар суудлын автомашины импорт 93.6 мянгад хүрч өмнөх оны мөн үеэс 75.8 хувиар нэмэгдсэн байна. Өнгөрсөн оны эхний 3 улиралд моторын багтаамж 3501 см3-ээс их том оврын суудлын автомашины импортын өсөлт өндөр байсан бол 2024 онд моторын багтаамж 3500 см3-ээс бага, дунд болон жижиг оврын суудлын автомашины импорт өндөр байв. Суудлын авто машины импорт нэмэгдэж, аймаг, сумдын тэмдэглэлт ойн арга хэмжээний тоо өссөнтэй холбоотойгоор авто бензиний импорт 464 сая ам.долларт хүрч, 15.9 хувиар өслөө.

64. Өргөн хэрэглээний хүнсний бүтээгдэхүүний импорт нэмэгдлээ.

Өрхийн бодит орлого сүүлийн 5 улирал дараалан өсөж, өрхийн хэрэглээ нэмэгдсэнээр хүнсний бүтээгдэхүүний импорт 840 сая ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс

24.7 хувиар өслөө. Мөн гурилын үнийн өсөлтийг бууруулж, нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлэх хүрээнд улаан буудайн гурилын импортод хязгаар тогтоохгүй байж, 2024 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдрөөс гаалийн албан татвараас чөлөөлөхөөр шийдвэрлэсэнтэй холбоотойгоор гурилын импорт 38.0 мянган тоннд хүрч өмнөх оны мөн үеэс 9 дахин нэмэгдлээ.

65. Ипотекийн зээлийн эх үүсвэр нэмэгдэж, цементийн гаалийн албан татварыг бууруулснаар барилгын материалын импорт өслөө.

Барилгын салбарын үйлдвэрлэл 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 7.8 хувиар өссөн ба барилгын материалын импорт 1,028 сая ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 17.2 хувиар өслөө. Хуримтлалын сангаас 0.5 их наяд төгрөгийг ипотекийн хөнгөлөлттэй зээлийн хөтөлбөрт оруулж, ипотекийн зээлийн үлдэгдэл өмнөх оны мөн үеэс 1.8 их наяд төгрөгөөр өссөнөөр орон сууцны эрэлт өсөж, барилгын материалын импортыг нэмэгдүүллээ. Барилгын үнийн хөөргөдлөөс сэргийлэх хүрээнд цементийн импортод хугацаа, хэмжээний хязгаарлалт тогтоохгүй байхаар шийдвэрлэж, Засгийн газрын 2024 оны 188 дугаар тогтоолоор 2024 оны 10 дугаар сарын 1-ний өдөр хүртэл цементийн гаалийн албан татварыг 20 хувиас 5 хувь болгож бууруулснаар цементийн импорт 86 мянган тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 12 хувиар өссөн байна. 2024 оны төсвийн тухай хуульд тусгагдсан төслүүдийн бүтээн байгуулалт болон ипотекийн зээл олголтын нөлөөгөөр оны сүүлийн улиралд барилгын материалын импортын өсөлт хадгалагдахаар байна.

66. Замын-Үүд боомтын ачаа тээврийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, ажлын цагийн горимд өөрчлөлт оруулснаар импортын барааны урсгал нэмэгдлээ.

Замын-Үүд боомтоор нийт импортын бараа бүтээгдэхүүний 50 орчим хувь нь нэвтэрч байна. Монгол Улсын Засгийн газраас Замын-Үүд-Эрээн автозамын боомтыг 2024 оны 4 сарын 1-нээс 9 дүгээр сарын 30-ны өдрийг хүртэл 24 цагаар ажиллуулахаар шийдвэрлэсэн. Ийнхүү цагийн горимд өөрчлөлт орсноор Замын-Үүд боомтын ачаа тээврийн цогцолбороор 2023 оны 4 дүгээр сараас 8 дугаар сарын хооронд 93.8 мянган тээврийн хэрэгсэл улсын хил нэвтэрч байсан бол 2024 оны мөн үед 44 хувиар их буюу нийт 135.3 мянган тээврийн хэрэгсэл улсын хил нэвтэрсэн байна. Эдийн засгийн идэвхжил өндөр байгаа энэ үед нийлүүлэлтийн тасралтгүй байдлыг хангах нь бараа бүтээгдэхүүний үнийг тогтвортой байлгахад чухал хүчин зүйл юм.

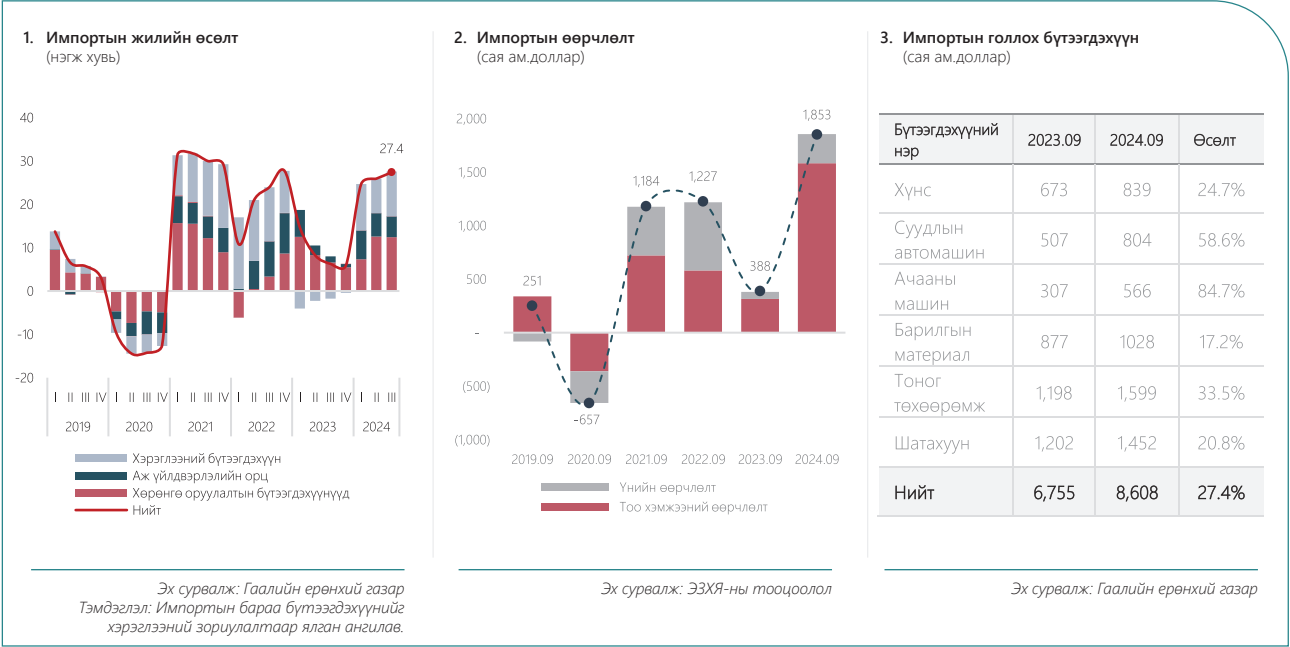
67. Худалдааны гол түнш орнуудын бараа, бүтээгдэхүүний үнийн өсөлт саарснаар импортын барааны зардал бага түвшинд байв.

Импортын дүн өмнөх оны мөн үеэс 1.9 тэрбум ам.доллараар өссөний 85 орчим хувийг тоо хэмжээ, 15 орчим хувийг үнийн өсөлт бүрдүүлсэн байна

(Зураг 4.2). Худалдааны гол түнш орнуудын үнийн өсөлт саарснаар импортын барааны үнийн өсөлт бага түвшинд байв. Тухайлбал, манай улсын нийт импортын 40 хувийг бүрдүүлж буй БНХАУ-ын инфляц 2024 оны эхний 3 улиралд дунджаар 0.3 хувь байв. Харин нийт импортын 25 хувийг бүрдүүлж буй ОХУ-ын инфляц 2024 оны эхний 3 улиралд дунджаар 8.3 хувь байв. Гэвч тус улсаас импортолж буй бүтээгдэхүүний 70 хувийг нефтийн бүтээгдэхүүн бүрдүүлж байгаа ба үүний 21 нэгж хувийг АИ-92 автобензин, 45 нэгж хувийг дизелийн түлш бүрдүүлж байна. ОХУ-ын Роснефть

компанитай 2022 онд байгуулсан хэлэлцээрийн дагуу АИ-92 шатахууныг тогтвортой үнээр худалдан авч байгаа бөгөөд ОХУ-ны дизелийн түлшний үнэ буурч байгаа нь импортын барааны үнийн өсөлт бага байхад нөлөөллөө. Түүнчлэн нийт импортын 10 хувийг бүрдүүлж буй Япон улсаас автомашин, түүний сэлбэг давамгайлсан бараа бүтээгдэхүүн худалдан авч байгаа бөгөөд Япон иений ам.доллартой харьцах ханш 1990 оноос хойших түүхэн доод түвшинд хүрч буурснаар тус улсаас худалдан авч буй барааны зардлыг буурууллаа.

Зураг 4.2. Импорт

ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЭЛ

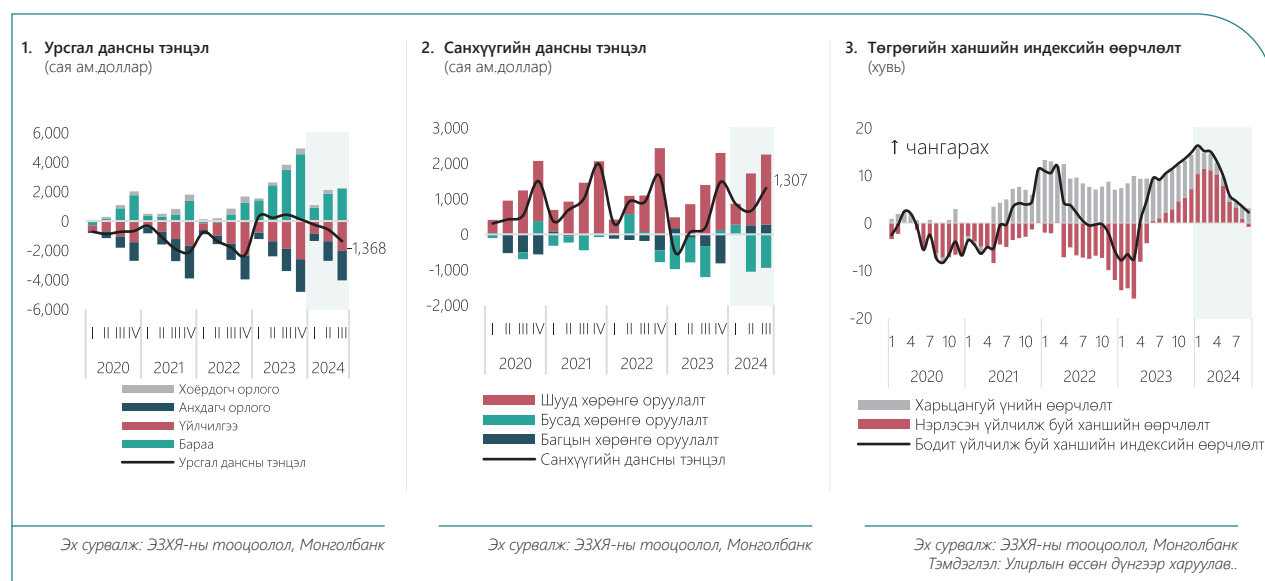
68. Барааны импортын өсөлтийн нөлөөгөөр урсгал дансны алдагдал тэллээ. Барааны экспорт 2024 оны эхний 3 улиралд өмнөх оны мөн үеэс 7 хувиар өссөн ч импорт 29 хувиар өссөнөөр урсгал дансны алдагдал 1.4 тэрбум ам.долларт буюу жилийн дүнгээр ДНБ-ий -7.2 хувьд хүрч буурлаа.

69. Ачаа тээврийн үйлчилгээний зардал буурсан нь үйлчилгээний дансны алдагдлын өсөлт саарахад эергээр нөлөөллөө. Засгийн газраас авч хэрэгжүүлж буй ашигт малтмалыг хил үнээр борлуулах, экспортын тээврийн үйл ажиллагааны зохион байгуулалтыг сайжруулах, үр ашгийг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээний үр дүнд ачаа тээврийн үйлчилгээний зардал 2024 оны эхний 3 улирлын байдлаар өмнөх оны мөн үеэс 20 хувиар буурсан эерэг үзүүлэлттэй байна. Ачаа тээврийн зардал буурсан нь өмнөх оны мөн үед 21 хувьд хүрсэн үйлчилгээний дансны алдагдлын өсөлт 2024 оны эхний 3 улиралд 8 хувьд хүрч буурахад нөлөөллөө.

70. Аяллын үйлчилгээний алдагдлын өсөлт өндөр байна. Энэ оны эхний 9 сарын байдлаар аяллын үйлчилгээний зардал өмнөх оноос 34 хувиар буюу 0.3 тэрбум ам.доллараар өссөн ч орлого ердөө 55 сая ам.доллараар нэмэгдлээ. Зардал өсөхөд гадаадад хувийн журмаар болон жуулчлалын зорилгоор зорчсон иргэдийн тоо өмнөх оны мөн үеэс 24 хувиар буюу 221 мянгаар нэмэгдсэн, гадаадад суралцагчдын сургалтын төлбөр өмнөх оны мөн үеэс 22 хувиар өссөн нь нөлөөллөө. Нөгөө талаас улсын хилээр орсон гадаад жуулчдын тоо өмнөх оны мөн үеэс 22 хувиар буюу 107 мянгаар өссөн хэдий ч аялал жуулчлалын үйлчилгээний орлогын өсөлт 12 хувьд хадгалагдлаа.

71. Шууд хөрөнгө оруулалт болон шинэ бондууд санхүүгийн дансны ашиг нэмэгдэхэд нөлөөллөө. Монгол Улсад орсон шууд хөрөнгө оруулалт 2024 оны эхний 3 улиралд 2.9 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 27 хувиар буюу 0.6 тэрбум ам.доллараар өслөө. Улсын

Зураг 4.3. Урсгал данс, санхүүгийн данс, төгрөгийн ханш

бүртгэлийн ерөнхий газрын статистикаар бүртгэлтэй гадаадын хөрөнгө оруулалттай компанийн тоо 2024 оны 9 дүгээр сарын байдлаар 349 болж, өмнөх оны мөн үеэс 2.3 дахин нэмэгдсэн байна. Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад уул уурхайн салбарын шууд хөрөнгө оруулалт 0.6 тэрбум ам.доллаароор өссөн бол худалдаа, тээвэр, санхүүгийн салбарын хөрөнгө оруулалт нийт 84 сая ам.доллаароор буурлаа. Түүнчлэн, "МИК ОССК" ХХК, Монгол Улсын Хөгжлийн Банк, Голомт банк зэрэг байгууллагууд олон улсын зах зээлд шинэ бондууд гаргаснаар 2024 оны эхний 3 улирлын байдлаар санхүүгийн дансны ашиг өмнөх оны мөн үеэс 1.1 тэрбум ам.доллаароор нэмэгдлээ.

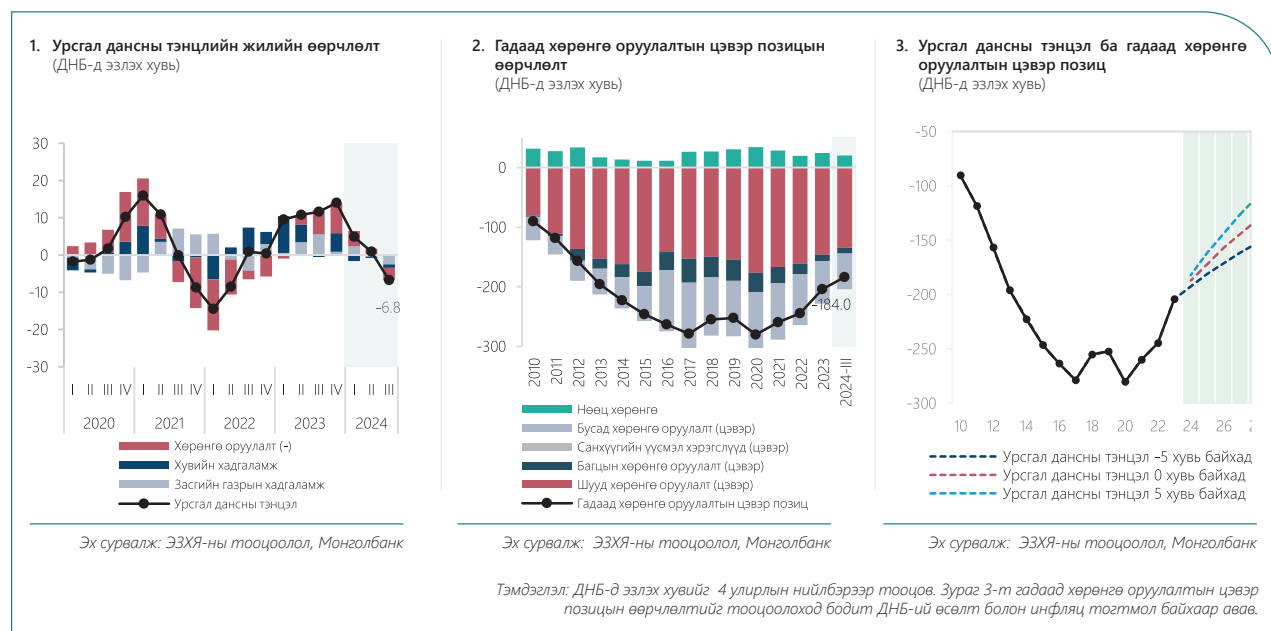
72. Гадаад валютын нөөцийн өсөлтийн хурд саарч, төгрөгийн нэрлэсэн үйлчилж буй ханш суларлаа. Энэ оны эхний улирлын эцэст жилийн 53 хувийн өсөлттэй байсан гадаад валютын нөөц 2024 оны 3 дугаар улирлын эцэст 4.7 тэрбум ам.доллар болж, жилийн өсөлт 13 хувьд хүрч саарлаа. Монголбанк энэ оны 2 дугаар улиралд нийт 0.6 тэрбум ам.долларын своп хэлцлийн эргэн төлөлтийг хийсний зэрэгцээ дуудлага худалдаагаар нийт 4.6 тэрбум ам.долларыг зах зээлд нийлүүлээ. Төгрөгийн ам.доллартой харьцах нэрлэсэн ханш 2024 оны 3 дугаар улирлын эцэст 3,381 төгрөг болж, өмнөх улирлын эцэс орчимд хадгалагдсан ч 2023 оны 5 дугаар сараас хойш чангараад байсан худалдааны түнш орнуудын валютаар жигнэсэн төгрөгийн нэрлэсэн ханшийн индекс 2024 оны 9 дүгээр сард өмнөх оны мөн үеэс 0.8 хувиар суларлаа. Харин дотоод үнийн өсөлт өндөр

байснаар бодит ханш 2024 оны 9 дүгээр сард өмнөх оны мөн үеэс 2.2 хувиар чангарлаа.

73. Хөрөнгө оруулалт нэмэгдэж, хадгаламжийн өсөлт саарснаар урсгал дансны тэнцэл буурлаа. Урсгал дансны тэнцлийг тухайн улсын нийт хадгаламж болон хөрөнгө оруулалтын зөрүүгээр мөн тайлбарладаг. Өнгөрсөн 2023 оны эцэст ДНБ-ий 0.6 хувь хүртэл сайжраад байсан урсгал дансны тэнцэл 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар -7.2 хувь болж буурахад засгийн газрын хэрэглээ өсөж, хадгаламж буурахын зэрэгцээ хувийн секторын болон засгийн газрын хөрөнгө оруулалтын хэрэгцээ нэмэгдсэн нь нөлөөллөө.

74. Гадаад хөрөнгө оруулалтын позиц сул хэвээр байна. Гадаад улсад байршиж буй Монгол Улсын эзэмшлийн санхүүгийн хөрөнгө болон Монгол Улс бусад улсад төлөх үүрэг бүхий өр төлбөрийн зөрүүг харуулдаг гадаад хөрөнгө оруулалтын цэвэр позиц 2024 оны 3 дугаар улирлын эцэст -42.9 тэрбум ам.доллар буюу ДНБ-ий -184 хувьтай тэнцэж байна. Монгол улсад байршиж буй гадаад улсын эзэмшлийн санхүүгийн хөрөнгийн дүн 51.6 тэрбум ам.долларт хүрч, гадаад улсад байршиж буй Монгол Улсын эзэмшлийн санхүүгийн хөрөнгөөс 5.9 дахин их байна. Цаашид урсгал дансны алдагдлыг бууруулж, гадаад валютын нөөцийг зузаатгах замаар цэвэр позицыг сайжруулж, гадаад шокт өртөх эмзэг байдлыг бууруулах шаардлагатай.

Зураг 4.4. Урсгал данс ба гадаад хөрөнгө оруулалтын цэвэр позиц

75. Нийт гадаад өрийн үлдэгдлийн дүн өссөн ч ДНБ-д эзлэх хувь буурлаа. Монгол Улсын нийт гадаад өрийн үлдэгдэл 2024 оны 3 дугаар улирлын эцэст 35.6 тэрбум ам.доллар болж, өмнөх оны мөн үеэс 2.4 тэрбум ам.доллараар буюу 7.2 хувиар өслөө. Харин ДНБ-ий өсөлттэй холбоотойгоор ДНБ-д харьцуулсан гадаад өрийн хэмжээ 153 хувь болж, өмнөх оны мөн үеэс 21.7 нэгж хувиар буурсан байна.

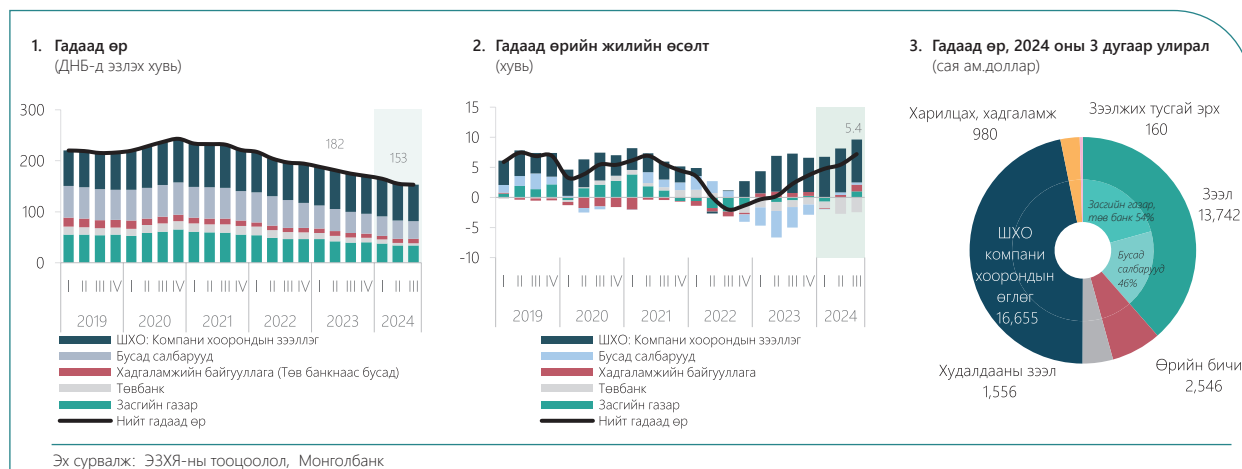
76. Гадаад валютын нөөц тогтворжсон нь төв банк своп хэлцлийн өрийг бууруулах боломжийг бий болгов. 2022 онд 2.8 тэрбум ам.долларт хүрч буураад байсан гадаад валютын нөөц 2024 оны эхний улиралд 5.2 тэрбум ам.долларт хүрч нэмэгдсэнээр Монголбанк 2024 оны 2 дугаар улиралд Хятадын Ардын Банктай байгуулсан своп хэлцлийн 4.5 тэрбум юанийн эргэн төлөлтийг гүйцэтгэх боломжийг бүрдүүллээ. Улмаар төв банкны гадаад өр өмнөх оны мөн үеэс 813 сая ам.доллараар

буюу 42 хувиар буурч, тус своп хэлцлийн ашиглалтын үлдэгдэл 6.0 тэрбум юань болж буурлаа.

77. Хувийн хэвшлийн гадаад санхүүжилт нэмэгдлээ. Хувийн хэвшлийн гадаад өрийн үлдэгдэл өмнөх оны мөн үеэс 2.9 тэрбум ам.доллараар өссөний 83 хувийг шууд хөрөнгө оруулалттай компанийн зээллэг бүрдүүлсэн бөгөөд бусад төрлийн санхүүжилтийг харвал банкнуудын бондын үлдэгдэл өмнөх оны мөн үеэс 3 дахин, зээлийн үлдэгдэл 12 хувиар тус тус өссөн үзүүлэлттэй байгаа нь хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжүүдийн гадаад санхүүжилтийн эх үүсвэр нэмэгдсэнийг харуулж байна.

78. Манай улсын гадаад өрийн дийлэнхийг шууд хөрөнгө оруулалт болон зээл бүрдүүлж байна. Нийт гадаад өрийн үлдэгдлийн 47 хувь буюу 16.7 тэрбум ам.доллар нь шууд хөрөнгө оруулалттай компанийн өглөг, 39 хувь буюу 13.7 тэрбум ам.доллар

Зураг 4.5. Гадаад өр

нь зээл байна. Зээлийн үлдэгдлийн 54 хувийн Засгийн газар болон төв банк, 46 хувийг хувийн хэвшил бүрдүүлж байна. Цаашид макро эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангаж, зээлжих зэрэглэлийг сайжруулах замаар гадаад санхүүжилтийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлж, өртгийг бууруулах шаардлагатай.

79. Гадаад өрийн динамик дунд хугацаанд харьцангуй тогтвортой байгаа ч ханш, урсгал дансны тэнцлийн шокуудад эмзэг байна. Суурь

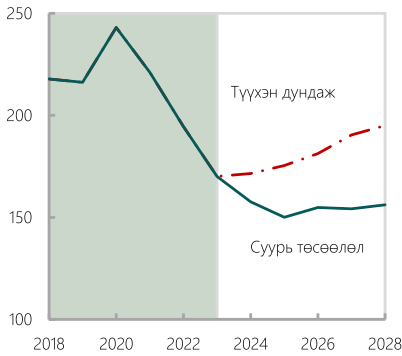
төсөөллөөр экспорт болон ДНБ-ий өсөлтийн эерэг нөлөөгөөр ДНБ-д харьцуулсан гадаад өрийн хэмжээ дунд хугацаанд тогтвортой буурахаар байна. Гэсэн хэдий ч ДНБ-д харьцуулсан гадаад өрийн хэмжээ ханшийн өөрчлөлт, урсгал дансны тэнцлийн шокуудад эмзэг байна. Суурь төсөөлөлтэй харьцуулахад гадаад өр болон ДНБ-ий харьцаа урсгал дансны үндсэн тэнцэл 1 стандарт хазайлтаар буурахад 12.3 нэгж хувиар, төгрөгийн ханш 10 хувиар сулрахад 15.2 нэгж хувиар тус тус өсөхөөр байна.

Зураг 4.7. Гадаад өрийн тогтвортой байдал

ГАДААД ӨР												
(өөрөөр тэмдэглээгүй бол ДНБ-д эзлэх хувиар)												
	Гүйцэтгэл						Төсөөлөл					Өр тогтворжуулах урсгал дансны үндсэн тэнцэл
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Гадаад өр: Суурь төсөөлөл	217.9	216.1	243.1	221.1	194.4	170.1	157.5	150.0	154.9	154.2	156.2	-2.5
Гадаад өрийн өөрчлөлт	-21.5	-1.7	26.9	-21.9	-26.7	-24.3	-12.5	-7.5	4.8	-0.6	2.0	
Өр үүсгэх урсгалууд	-20.9	-8.6	14.9	-25.3	-11.5	-32.4	-16.4	-13.2	-2.9	-11.2	-4.7	
Урсгал дансны алдагдал, хүүгийн төлбөрийг хассанаар	7.7	5.5	-4.9	5.6	4.9	-10.9	-1.4	-3.3	-6.1	-7.1	-2.1	
Өрийн бус хөрөнгийн цэвэр орох урсгал (-)	-6.8	-8.1	-4.6	-7.7	-0.9	-1.4	-1.8	-1.2	-1.0	-1.0	-1.5	
Өрийн автомат динамик 1/	-21.8	-6.0	24.4	-23.2	-15.6	-20.1	-13.3	-8.7	4.1	-3.1	-1.0	
Нэрлэсэн хүүгийн түвшний нөлөө	9.0	9.7	10.0	8.2	8.5	10.3	10.6	7.9	7.5	6.8	5.8	
Бодит ДНБ-ий өсөлтийн нөлөө	-16.2	-11.3	10.5	-3.5	-9.9	-12.2	-8.2	-10.5	-9.5	-9.4	-9.6	
Үнэ, валютын ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө	-14.7	-4.5	3.9	-27.9	-14.2	-18.2	-15.6	-6.2	6.1	-0.5	2.7	
Бусад	-0.6	6.9	12.1	3.4	-15.2	8.1	3.9	5.7	7.8	10.5	6.6	
Гадаад өр-экспорт харьцаа (хувь)	374.5	364.8	423.3	377.7	303.4	223.0	223.7	207.5	194.3	188.3	192.7	
Гадаад өр: Гол хувьсагчид түүхэн дундаж түвшинд байх үед 2/							171.5	175.3	181.2	190.4	195.0	-4.5
						түүхэн стандарт дундаж хазайлт						
						4.0	3.9					
	Бодит ДНБ-ий өсөлт (хувь)	7.7	5.6	-4.6	1.6	5.0	7.4	4.0	3.9			
	Нэрлэсэн гадаад хүү (хувь)	4.3	4.8	4.3	3.9	4.3	6.3	4.6	0.6			
	Экспортын өсөлт (ам.доллараарх, хувь)	12.8	9.7	-9.1	17.1	22.8	41.1	14.5	17.6			
	Импортын өсөлт (ам.доллараарх, хувь)	37.5	3.1	-20.6	26.1	30.9	11.8	7.0	21.9			
	Урсгал дансны тэнцэл, хүүгийн төлбөр хассанаар	-7.7	-5.5	4.9	-5.6	-4.9	10.9	-1.4	6.2			
Өрийн бус хөрөнгийн цэвэр орох урсгал		6.8	8.1	4.6	7.7	0.9	1.4	3.2	4.2			

1/ДНБ, гадаад өрийн хүү, ханш зэрэг үзүүлэлтүүдийн өөрчлөлтөөс шалтгаалах гадаад өрийн хэлбэлзэл
2/Гол хувьсагчид буюу урсгал дансны үндсэн тэнцэл, өрийн бус хөрөнгийн цэвэр орох урсгал, бодит ДНБ-ий жилийн өөрчлөлт, ДНБ-ий дефлятор, нэрлэсэн гадаад хүүний үзүүлэлтүүд сүүлийн 10 жилийн түүхэн дундажтай тэнцүү байхаар тооцов.

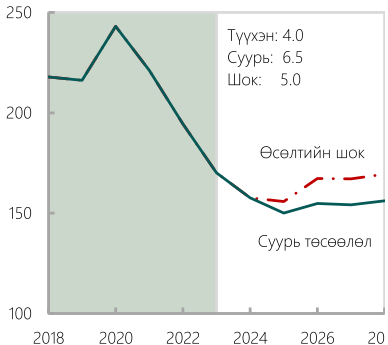
1. Суурь болон түүхэн дундаж хувилбар

2. Хүүгийн шок

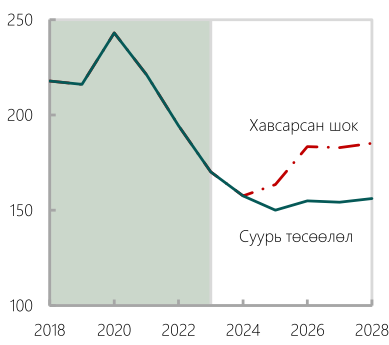
3. ДНБ-ий өсөлтийн шок

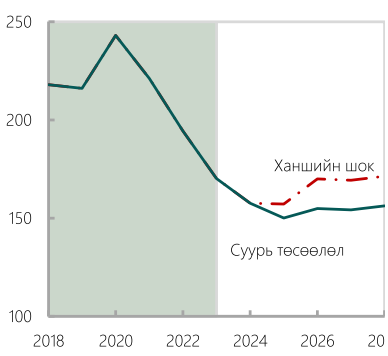
4. Урсгал дансны үндсэн тэнцлийн шок

5. Хавсарсан шок
(хүү, урсгал данс, ДНБ-ий өсөлт)

6. Ханшийн шок

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ны тооцоолол
Тэмдэглэл: Түүхэн дундаж, стандарт хазайлтыг сүүлийн 10 жилийн үзүүлэлтээр тооцов. Урсгал данс, ДНБ-ий өсөлтийн шокийг 1 стандарт хазайлтаар, хүүгийн шокийг суурь түвшнээс 1 нэгж хувиар өсөхөөр, ханшийн шокийг 10 хувийн сулралтаар 2025-2026 оны хувьд тус тус тооцов.